

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

A végzet leckéje.

Nincsen könnyebb dolog, mint a párisi jósnőnek jövőt jósolgatni Ausztria-Magyarország számára.

— Ausztria-Magyarországon a jövő évben kalamitások lesznek, — mondotta a párisi jósnő a múlt év végén.

Pompás jóslat ez. Akár csak a debreceni vásár ponyvairodalmi füzetkeiből, azokból a csiziós-, álmos-könyvekből olvasgatná az ember az efajta jóslatokat: Betegséged ha van: fájdalom. Lúdhúst enni: jó. Sok pénz: gazdagság.

Természetes alappal bíró igazságokat, kézzel fogható dolgokat könnyű dolog ám előre megjósolni.

Poliglot s részben balkáni népek által lakott országokra, államokra nézve könnyű dolog ám jóelőre kijelenteni, hogy az ilyen országokban a jövőben kalamitások lesznek.

Óh bizony fájdalom, a mi poliglot Ausztria-Magyarországunk területén ebben a mostani esztendőben is megtörtént a nagy kalamitás. Ebben az esztendőben is szomorú leckét kaptunk a végzettől. Egy fanatikus ifjú ember gonosz szívvél, lélekkel időelőtt küldötte át szeretett trónörökösünket és feleségét az örökkévalóság titokteljes hazájába.

S vajjon mi magyar protestánsok, ebben a hazában a nyugati fénynek és világosságnak hordozói, örökösei, könnyű szerrel térhetünk-e napirendre a szarajevói tragédia felett? Hiszen felelősek vagyunk mi is a mi szeretett magyar hazánk jövőjéért. Bizony itt az ideje, hogy összeszedjük, koncentráljuk elménk minden erejét, képességét abban a szent irányban, amely szebb jövőt van itt hivatva teremteni a magyarság s a nyugati fény és világosság, a protestáns eszmék számára.

Mert hiszen egészen közről érint bennünket a szarajevói tragédia. Hiszen nekünk eklézsiáink vannak a délvidéken, a bánágban s Horvát-Szlayonországban. Ha valamikor, úgy most ezen szomorú tradégia után egészen önkénytelenül felmerül előttünk az a kérdés, hogy a délvidéki evangéliomi egyházak azokkal a bizonyos balkáni eszmékkal, a pravoszlávizmussal s a görögkeleti egyház középkori fanatizmusával szemben vajjon megfelelő ellen tevékenységet fejtenek-e ki?

Mint bánági református pap, a magam csekély-sége részéről bátran írhatom, hogy ezen a téren ez idő szerint, fájdalom, semmiféle tevékenységet nem fejtünk és nem fejthetünk ki. S épen itt a dolog bibéje. A nyugati világosság a Dráva- és Szávamentén, a bánági határvonalon teljesen kialszik s megszűnik áldólag

tovább terjeszkedni. A nyugati fény, az igazi keresztyén civilizáció helyett épen itt a déli határszéleken üti fel a fejét a sötétség, a vallási fanatizmus, a bombának és a dinamitnak istentelen, pogány célokra való felhasználása által az embergyilkosság irtózatossága és pokoli ördöge.

Midőn azért teljes elismeréssel adózok vezetőink buzgalmának, mellyel itt a ref. egyházakat szervezik, nem hallgathatom el azon meggyőződésemet, hogy nekünk a nemzet, az állam, az emberiség érdekében a szétszórt csoportok összegyűjtése mellett (ez ugyan az első), az evangéliom terjesztésére is kellene törekedni. Szerény nézetem szerint a mi részünkről győnge ambicióra vall megelégedni a régi jelszavakkal: „Meg kell a bánágban tartani hitünket, magyarságunkat!”

Ez a jelszó például a XX-ik században édes keveset ér. Ma már a repülőgépek koszakát éljük. Ma már az aviatikusok az egyes tájakat vidékeket több ezer méter magasságból szokták áttekinteni, tanulmányozni. Ma már egy kicsit magasabb szempontból kell elbírálni a délvidéki állapotokat, nemzetiségi ügyeinket, bajainkat, mint a régi jó világban.

Nekünk az evangéliom világosságával el kellene mennünk a különböző ajkú nemzetiségi falvak, városok lakói közé is. Sőt az evangéliom fényével be kellene világítanunk a legsötétebb balkáni tájakat is. Ez volna a mi igazi hivatásunk.

Hiszen a színmagyarság vidékein itt-ott még talán a mi tanultabb embereink sem igen tudják, hogy ma már kevés község van a bánágban, ahol a szerbek, románok, németek, horvátok között nazarénus vagy bapbap imaházak ne volnának. Ez a különös jelenség nyilván mutatja, hogy a revolver, a puska s a pálkás üveg helyett nemzetiségi felebarátaink szívesen vásárolgatják ma már itt-ott a bibliát is.

— Ahol a nád megterem, ott a búza is megterem, — így mondja ezt a magyar földművelő.

Ezt az okos, talpraesett mondást a hitéletre alkalmazva, bátran kimondhatjuk, hogy ahol a nazarénizmus és bapbapizmus, szóval ezen protestáns szekták hívekre találnak; ott Kálvin és Luther követőinek, szóval a protestantizmusnak feltétlenül jövője van. Azaz hogy jövője volna. Mondjuk így, mert hát eddig e tekintetben egyetlenegy komoly lépést sem tettünk.

Pedig olyan egyszerű eszközökkel dolgoznak itt a nazarénus és bapbapista próféták, hogy sokan nem is gondolják, akik az efajta témákkal még nem igen foglalkoztak. A szerbnek szerbül, a románnak románul, a németnek németül, a horvátoknak horvátul hirdetik a

nazarénus s baptista próféták az igét. Ez a dolog sikerének régi, egyszerű titka.

Szóval a nazarénus és baptista próféták túltették magukat azon a régi paprikás magyar sovinizmuson, amiről a magyar kálvinista papság ez idő szerint talán a világ minden kincséért sem mondana le. Természetes dolog, hogy emiatt a nagy magyar sovinizmus miatt a mi evangéliumi vallásunk az álló tő szerepét tölti be a délvidéki nemzetiségek szellemi és valláserkölcsei életének tüskös, agyagos, göröngyös tájékain. A magyarnyelvű igehirdetéshez való merev ragaszkodás miatt nem igen tudunk mi itt tovább terjeszkedni.

Nem tudunk még ha akarnánk is, mert nem bírjuk a sok nyelveken szólás tehetségét.

Óh mert fájdalom, bennünket már a gimnáziumban sem igen tanítottak a német nyelv heti két óráját (!) kivéve semmiféle ma élő nemzetnek a nyelvére.

Hát itt a szomorú lecke. Ne nehezteljünk mi a balkáni sötétségre, ha egyszer a ma élő nemzetek nyelvén a tanításánál mi még ma is többre becsüljük Homér és Ovidius ósatyáink hexaméteres poémait.

Bizony valóságos honmentő, korszakalkotó munkát végzett volna nálunk az a kultuszminiszter, aki harminc esztendővel ezelőtt a mostani kultuszminiszternek, Jankovich Béla kegyelmes urunknak elvei nyomán egy kicsit bele nyúlt volna a magyar főgimnáziumok ósdi tananyag beosztású rendszerébe s a főgimnáziumok falai között méltó helyet biztosított volna a modern nyelvek számára.

Micsoda szomorú állapot az, hogy a délvidékeken, ahol a legnagyobb szükség volna a szellemi kultúra, a világosság terjesztésére, megáll a mi tudásunk, megszünik a mi nemzeti missziónk a magyar főgimnáziumok tananyagának ósdi beosztása, rendszere miatt.

Óh hányszor volt alkalmam tapasztalni csak nekem, ezen sorok szerény írójának, hogy egyes temetéseknél egy-egy népes szerb, német, román községben milyen különös hatást szül az, amikor a pap s épen a református pap, egy árva szót sem tud megértetni a temetési közönség nagy részével. Nehéz és keserves helyzet az ilyen, mert ezeknél a temetéseknél egy-két magyar nyelvű gyászsféltől eltekintve, azt sem tudja a publikum, hogy mit beszél a pap, áldja-e őket, avagy átkozza?

S mondja meg aztán valaki, hogy vétket követne el ilyen esetben az a református pap, aki szerb, román, avagy német orációval, prédikációval és imádsággal lepné meg az előtte álló temetési közönséget? Ez lenne ám az igazi krisztusi szolgálat. Az igét, az élő ige erejét bevinni egy kicsit a középkori eszmékkel telített görögkeleti egyház fanatikus hívei közé. Ez lenne a mi igazi nemzeti missziónk.

Mit ér a délvidéki kálvinista papnak, ha Ovidius és Vergilius verses históriáiból kifolyólag néven tudja nevezni az alvilágnak minden mithoszbeli szellemét, istenségét, ha egyszer a délvidéki nemzetiségek szellemi

légkörében röpködő gonosz szellemek megfélemezésére semmit sem tehet a modern nyelvek nem tudása, elhanyagolása miatt?!

És ne gondolja senki, hogy csak egyedül a kálvinista papság keze van megkötözve ebben a tekintetben, hogy csak a józan evangéliumi valláserkölcsei élet terjedésének vet gátat, a ma élő nemzetek nyelvének a magyar főgimnáziumok falai közül való kinullázása, kizárása.

Óh nem! Nagybeeskerek, Nagyikinda, Módos, Zombor, Újvidék, Szabadka, Arad, Szeged s Temesvár tájékainak törvényszéki s járásbírói fórumain hozzánk hasontó helyzetben vannak a mi jeles jogászaink, bíránk, ügyészeink. Sokszor kiváló emberek vannak itt kinevezve, a debreceni és sárospataki főiskola egykori növendékei közül. Milyen nagy kár, hogy ezek az igazán jeles jogászok csak tolmácsok útján tudnak érintkezni a délvidék ügyes-bajos, nemzetiségi polgáraival.

A délvidéki jeles magyar jogászok társadalmi tekintetben is első helyen állanak. Ők volnának hivatva, hogy a délvidék városaiban, a nemzetiségek empóriumában, a különböző idegen ajkú népeknek a vezéreivel itten ottan találkoznának s velök eszmecsere folytatódnának, hogy abból a finom jó debreceni, pataki kulturessentiából egy kis zománc, egy kis zamat avagy patina rakódnék le az itteni nemzetiségi társaskörökre.

Óh, de ez ma még nem lehetséges. Hiszen nálunk ma még talán kinevetnék azt a reformeszmét hangoztató kulturembert, aki illetékes helyeken és fórumokon nyílt kifejezést merne adni annak az elvnek, hogy a mi jó Ciceró öregapánknak dikcioi helyett okosabb dolog volna főgimnáziumaink falai között egy ma élő s száz millió lelket számláló nagy nemzet írójának, például Tolsztojn vagy Puskinnak a műveit eredetiben olvasgatni, avagy hetenként minden napon legalább is egy órán keresztül Goethenek és Schillernek a műveit eredeti nyelven tanulmányozni.

Hiába, mi magyarok még csak a papiroson, a dátumozásokban s a pohárköszöntők frázisaiban élünk a XX-ik században. Szellemi kulturánkat illetőleg mi még a XVIII-ik század eszméinek élünk. Régi latin és görög históriáknak eredeti nyelven való tanításával, bemagoltatásával műveljük a jövő kor szellemi munkásainak, papjainak, hivatalnokainak, tisztviselőinek a lelkét. Könnyen hívő s itt-ott az árral úszó szellemi arisztokratáinkkal elhithetni igyekezünk, hogy az ó-kori latin és görögnyelv tanítása fejleszti az elmét, élesíti az ésszt s logikus menetet, láncolatot ad az agy titokzatos műhelyéből kiröppenő gondolatoknak, eszméknek.

Holott bizony morális oldalát nézve a dolognak, bátran kimondhatjuk, hogy vajmi kevés nevelő, jellemképző tartalom lakozik azokban a latin és görög históriákban. Én legalább sem Caesárért, sem Brutusért, sem Odisszeuszért, aki tüzes gerendával szúrta ki a szegény Ciklopsz szemét (rettenetes egy história ez!), nem tudok lelkesedni.

Református zsoltárok és imakönyvek

bárhon hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebbi könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

Egy kis kedélyességgel még talán azt is lehetne mondani, — amint már komolyan is mondják némelyek — hogy az ilyen Brutus és Odisszeusz-féle históriák tanításának a következménye az, hogy sok maturát tett ifjú-óriásunk revolver nélkül nem is érzi magát jól a sétatéren vagy a kávéházban. S ne is nagyon csodálkozzunk rajta, ha a parlamentben néha napján olyanféle nyilatkozatot hallunk, mint legközelebb Szabó István kisgazdapárti honatyánk ajakáról, aki szeretett trónörökösünknek s hitvesének elparentálása alkalmával egész komolysággal jelentette ki, hogy a feséges pár meggyilkolását tanult ember és nem parasztember hajtotta végre.

De eltekintve ettől a leverő parlamenti nyilatkozattól, lássuk be már egyszer, hogy nekünk, ha nemzeti hivatásunkat komolyan akarjuk betölteni, modernizálni kell a mi középiskoláinkat. Különösen a mi régi rendszerű főgimnáziumainkat, — a magyar intelligenciának ezt a régi, fenyőfából összetakolt bölcsőjét, fel kell cserélni modern s praktikus gyermekkocsival, — modern nyelveket, modern studiumokat felölelő, fontos nemzeti hivatásunkat célzó, a XX-ik század eszméit ápoló, modern főgimnáziumokkal.

A délvidéki s általában a határszéli magyar intelligenciát, a jövő kor papjait, tanárait, tanítóit, bírőit, ügyészeit ne engedjük továbbra is a vezeték nélküli telefon-szekerények sorsára jutni, ne engenyük őket a klaszszikus nyelvek barátainak egyoldalú rajongása miatt mintegy kikapcsolni, a magyar állam területén élő nemzetiségeknek szellemi gőcpontjaiból.

Néma gyermeknek anyja sem érti a szavát. Nálunk a nemzetiségek reánk nézve a néma gyermekek szerepét töltik be. Mi a klasszikus nyelvek kultiválása miatt teljesen elzárkóztunk az itt élő idegen ajku népektől. Mi csak azt vesszük észre, hogy a nemzetiségek körülöttünk fészkelődnek, nyughatatlanok, idegeskednek, de arra nincsen gondunk, hogy nyelvünk tanulmányozásával s annak gyakorlati alkalmazásával bekapcsoljuk őket a mi fejlettebb kulturánk gőcpontjaiba. Mi csak anyagilag vágyunk gavaléroknak (talán túlságosan is gavaléroknak) a nemzetiségi egyházakkal szemben. Ebben a tekintetben olyanok vagyunk, mint a könnyelmű szülék vásott gyermekekkel szemben. Nesztek, itt a pénz, csináljátok a magatok dolgát! — mintha csak mondaná a magyar állam.

Persze az senkinek sem jut az eszébe, hogy ilyen módszer mellett egyoldalú s felettebb veszedelmes munkát végez a magyar állam, mert így akaratlanul is reábizza a nemzetiségek kulturáját, a balkáni eszmék izgága lelkü apostolaira. Ilyen módszer mellett mi csak olajat öntünk a tűzre, mert önmagunk hordjuk a téglát, az üvegtáblákat, a humust a balkáni eszmék melegágyaihoz.

Legyen már egyszer elég ebből a végzetes, veszedelmes munkából. Értsük meg mindnyájan s vegyük szívünkre a végzet legutóbbi szomorú leckéjét.

A mindenható Isten a nagy nemzeti csapásokkal is tanítani akarja az ő népét.

A biblia szavai szerint: Az Isten nem holtaknak, hanem az élőknek Istene. (Lukács XX. 38.) Tanulja hát a jövő kor intelligenciája már ifjúsága idején a holt nyelvek helyett a ma élő, modern népek, nemzetek nyelvét!

A jövő kor intelligenciájának igyekezzék a magyar állam megadni a módot, az alkalmat arra nézve, hogy a nyugat-európai fénynek, világosságnak a fátylóját bátran emelhesse fel a mi hazánk legsötétebb pontjain, a bántásban, a határszéleken. Hiszen a világ megváltója, a Krisztus is azért küldötte el a Szentlelket az ő tanítványaihoz, hogy a Szentlelek hatalma adjon erőt, képességet a tanítványoknak arra nézve, hogy szóljanak, beszéljenek az akkor élő népek, nemzetek nyelvén.

Mi akik a bántás kenyerét esszük, akiket a sors, a végzet ide küldött ennek az irtóztatós bábéli nyelvzavarnak a látására, tanulmányozására, a szarajevói tragédia után azt izenjük haza s illő tisztelettel arra kérjük a magyar kultúra őrállóit, hogy a modern nyelveknek a főgimnáziumok falai közé való bevitelével most már ne késlekedjenek!

Ne késlekedjenek, mert elég volt már nekünk azokból a magunk kárán — sokszor drága véren — szerzett leckékből, tanúságokból. Ne késlekedjenek, mert immáron ütött a tizenkettedik óra.

Baráth Imre.

Jelentés

az országos református lelkészi kongresszussal egyidejűleg, 1913 október 1—2-án Budapesten lefolyt belmissziói kurzusról, a debreceni egyházmegye lelkészi értekezletére, F. Varga Lajos nagyrábai lelkész, egyházmegyei kiküldött részéről.

(Folytatás.)

E jelszónak belmissziói kurzusunk lobogójára felhímzése éppen a kellő időben történt: mert hiszen tudjuk, hogy akadtak már, akik belmissziói hevüknek érvényesülését, az egyháztól való elszakadás árán is készeknek nyilatkoztak keresztül vinni. És e jelszónak magas régiókba szárnyaltatása épp a kellő helyen ment végbe; mert az egybegyültek seregében tömegesen voltak, akiket nem kevésbé nyugtalanított az önigazságukban túlon túl szerelmesek részéről megnyilvánulni kezdő egyházelleses áramlat, s akikben éppen ezért, a belmissziói tisztes munka iránt táplált őszinte vonzalom és készség dacára már-már diskreditós hajlamok keletkeztek a belmisszió iránt.

Mert hát igaz, hogy az egyház, mint földi szerves alakulat nem öncél; de az is igaz, hogy nincs a belmisszióknak ágazata, mely egyházunk kebelében üdvösen munkálható nem volna; sőt éppen az egyház, a maga evangéliomi emlőjéből kipatakzó édes tejjel, a legmeg-

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme ↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig.

felelőbb terrenum a belmissziói munkamező kivirágoztatására s gyümölcsözőtetésére, s a mi felekezeti viszonyaink specialiter megkövetelik, hogy a belmissziói munkásság nyomán keletkező erőteljes vallástársadalmi élet föltüntetésével és dokumentálásával magyar kálvini egyházunk prestizsége növeltesse a kívül állók szemében is. Nem hiúsági kérdés ez, hanem a közviszonyok által föllállított s követelt postulátum. Vagy be tudja tölteni magyar református egyházunk üdvösségre nevelő felséges hivatását vagy nem. Ha igen, hát azt meg kell mutatni a Baai oltára felé sántáló világnak is; ha nem, akkor nincs létjogosultsága csakugyan.

A kurzust megnyitó elnöki beszéd után fölhangzott frenetikus taps és éljenzés, mint a szívek mélyéről kiváltott viszhang, egyrészt arról tanúskodott, hogy a jelenlevő százak kebléről súlyos kő esett le a belmissziói munkásság céljának s lényegének frappáns körvonalozásával; másrésztől revelálta azt, hogy sokakban élénken él a vágy *ilyenképen* megbizonyítani a világ előtt, hogy magyar kálvini egyházunkban van hit és erő a lelkek üdvösségre nevelésére, tehát isteni hivatásának betöltésére.

Ily emelkedett hangulatban indult aztán folyamatnak 2-ik belmissziói kurzusunk. Azt már említém, hogy első belmissziói kurzusunk — amint ez az elindulásnál másként alig lehetett — inkább csak nagy általánosságban mozgott. Ez a második már inkább konkretizálta az anyagot s mintegy láncolatossá s belső kapcsolatban szinte emelkedő fokozat szerint igyekezett — a vezetőség praktikus bölcsesége folytán — szem elé tárni a belmisszió egyes ágazataiban kifejtendő munka ismérveit.

Mert a kurzus programjának, október 1-ső napján, az egyes pontjai im ezek voltak:

1. Lelkész teendője az anyák nevelése körül, hogy 1—6 éves gyermekeik vallásos érzületét miként ápolják. Előadó: F. Varga Lajos, nagyrábéi lelkész.

2. Vallástánítás körüli lelkesítő teendők a felekezeti, nem felekezeti és ismétlő iskolákban, szórványokon stb. Előadó: Bede László, m.-szigeti lelkész.

3. Vasárnapi iskola előkészítő és iskolai óra bemutatásával. Előadó: dr. Kovács István, szatmári lelkész.

4. Konfirmáció és konfirmált ifjak egylete. Előadó: Forgács Gyula, péceli lelkész.

5. Konfirmált leányok egylete s ker. leányegyesületek. Előadó: Szalay József, nagybecskereki lelkész.

6. Az ifjúság és az alkohol. Előadó: Makkay Lajos, losonei lelkész.

Október 2-ik napján pedig ezek:

7. Ifjúsági egyesületek különböző típusokban s az egyesületi élet munkáiban bemutatva. Előadó: Megyeresy Béla, ifji egyleti titkár.

8. Cserkészmunka elméletben és gyakorlati bemutatásban. Előadó: Papp Gyula, cserkész főparancsnok s szövetségi titkár.

Látnivaló e programmból, hogy a vezetőség megtartotta adott szavát, mellyel előzetes tájékoztatójában kijelentette, hogy „sőt akar tartani a munka sokféleségében s a mostani kurzuson *a gyermek és ifjúsági* belmissziói munkát kívánja bemutatni, ezt is nem annyira elméleti oldaláról, elvi feszegetések és értekezések rendjén, hanem a megvalósítás mikéntjében s a munka módszerében bemutatva. Nem elvi vitákat akart provokálni, hanem eszméltetni, hogy a hallottak nyomán hasontörekvéseket váltson ki. Nem konferenciát akart rendezni, ahol ki-ki előadja a maga már kialakult, vagy momentán feltörekvő nézeteit, véleményét a szönyegen levő tárgyról, vagy az előadást bírálja s az előadóval polemizál, hanem kurzust, tanítást, példaadás céljából, ahol a tárgyat elméletben ismerő s gyakorlatilag művelő előadó megismerteti a munka módszerével, akadályjaival, ezek leküzdésének eszközeivel, követelményeivel s eredményeivel, melyet a hallgató tudomásul vesz, megfontol s gyülekezete szükségéhez mérten tisztelettel félre tesz vagy alkalmaz.”

Hogy előadók és hallgatóság átértették a vezetőség intencióját, azt megmutatta — csekély kivétellel — a kurzus lefolyása, amelyet énnekem most már részletesen kellene ismertetnem. De ha túlon-túl belebocsátkozom a részletekbe, föltétlenül hosszadalmas leszek s féltő, hogy visszaélek a nagytiszteletű gyülekezet becses türelmével. Nem lehet tehát — már csak a rendelkezésünkre álló időt szem előtt tartva sem — túl részletezőnek lennem. De nem is föltétlenül szükség; hiszen valamennyi előadás egy füzetben kinyomatik s mint az ORLE kiad-mánya, minden lelkész-egyesületi tagnak évi könyvjáru-lék gyanánt megküldetik s így alkalma lesz kinek-kinek a csendes áttanulmányozásra.

Persze, az előadás közvetlenségét nélkülözni fogja mindenki a tanulmányozás közben, ám a gyakorlati szellem domináló hatása alól, mely az előadások szövegét is nagyrésztben átlengi, nem vonhatja ki magát senki.

Nem fogok tehát túlrészletező lenni, hanem valamennyi előadásból csak a lényegesebb pontokat emelem ki s hozzájuk fűzöm esetleg a magam impressióit.

Harmonium, Hegedük, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállit

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szá-
llítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

Ami mindjárt a tulajdon előadásomat illeti, még arra sem fordítok időt, hogy egyes pontjait föllevenítsem; annál inkább tehetem ezt, mert — tömérdek sajtóhibával spékelve — megjelent már egész terjedelmében a Debreczeni Protestáns Lap múlt évi pár számában. Teljes objektivitással csak annyit jelzek, hogy: előzetesen több oldalról vett nyilatkozat szerint általános érdeklődést váltott ki már maga a tárgyalandó anyag. Mit lehet mondani a vezetőség által körvonalazott alapon: „Lelkészség teendője az anyák nevelése körül, hogy 1—6 éves gyermekek vallásos érzületét miként ápolják?” A tárgy iránti különösebb érdeklődést az szülhette, hogy sokan egyenesen az 1—6 éves gyermekek vallásos nevelésének témáját állították homloktérbe, holott világos, mikép a kérdés pontja az: hogyan informálja, hogyan vezesse rá lelkészség az anyákat arra, hogy piciny gyermekeiket eleitől fogva vallásos érzülettel igyekezzenek áthadni. Mennyire oldottam meg igénytelen előadásommal feladatomban, nem én vagyok hivatva elbírálni; ám annyit szerénytelenség nélkül megállapíthatok, hogy többen, addig közelebről nem ismert lelkésztársaim — s akik talán még illetékesebben nyilatkozhattak meg — lelkésztársaim hitvesei szíves elismeréssel siettek hozzám.

S énnekem igazán jól esnék, ha csak egy szemernyivel mozdíthatnám előre immár 30 éves lelkesítő működésemet tapasztalataim alapuló előadásom által az édes anyák kis gyermekeik vallásos érzületben nevelési törekvését.

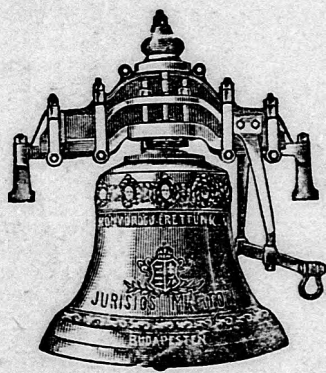
A tárgyhöz szólók rövid eszmecseréi — kimondom őszintén — vagy olyanról emlékeztek meg, ami nem tartozott szorosan a tárgy eszme körébe, — mint p. o. a Ravasz László theol. tanár által ismertetett az a kolozsvári methodus, amely szerint az egyetem aulájában összegyűlt hallgatóság előtt nemzetgazdasági, higiénikus és etikai tárgyú felolvasásokat tartanak évről-évre az arra leginkább hivatottak. Nem tartozott szorosan a tárgyhoz, mert itt először a lelkészség teendőjéről kellett szólni, másodsor, mert higiénikus előadások tartásával inkább csak — hogy úgy mondjam — vulgáris, köznapi, elemi kötelességek teljesítésére irányítjuk az anyák figyelmét; de ezzel a szorosabb értelemben vett vallásos nevelés típusára rá nem vezetődik egy könnyen az az édes anya, aki különben — mondjuk — a nemzetköziség vörösen vibráló levegőjében éli többnyire napjait. Vagy olyanról szólottak, amit én előadásom keretében már érintettem, tehát újat nem mondtak vele. Például mikor Kájel István a gyermek lelkivilágának tisztántar-

tását hangoztatta, vagy mikor Kájel Endre oly képes és verses könyvek terjesztését ajánlja, amelynek segítségével a gyermek játszva tanul, a szülő viszont belevezérlődik a gyermek nevelésbe. Vagy mikor Böszörményi Jenő megelégedését hangsúlyozta azzal, ha csak pár, főképen az urimádságot és zsoltárt tanul meg a gyermek, mielőtt iskolába menne. Vagy mikor Uray Sándor a lelkészségnek a keresztelek alkalmával tanúsítandó magatartásáról szólt.

Am Veress Jenő már praktikusabban, így azzal érintette az én előadásom egy részét, hogy ajánlotta, mikép állíttassék össze egy olyan könyv, amely megismertetné a szüléssel azt az anyagot s azt a módot, amit és ahogyan ők gyermekeikkel a természeti tüneményekre, biblikus történetekre vonatkozóan közölhetnének.

A programom sorrendjétől eltérően — az alkalmazható médiumokra való tekintettel — a *vasárnapi iskola* gyakorlati kiképzésének miként leendő és lehető módjának a bemutatása következett. *Kovács István* előadó nem óhajtott hosszas elméletkezéssel időt tölteni, hanem a gyakorlati kérdések megoldását vázolta tömören s a tőle megszokott precizitással és hévvel. Jelzi, hogy a magyaros szalmaláng-buzgalommal itt nem megyünk semmire. Zajtaianul, de kitarással kell cselekednünk. Jó munkásságunk megkezdésére szószékből föl hívni a figyelmet. A lelkészség eleinte kivált, csak maga viselje a munka terhét; később, ha van akit bevezethet, másokat is vehet maga mellé segítőkül; de csak a már feldolgozott anyag ismétlésére. Foglalkozási tárgy természetesen a biblia. Hogy melyik része s mi módon? Erről tájékozást nyújt a *Fecske* című folyóirat, a vasárnapi iskolai tanítók lapja. A gyermekek figyelmének ébrentartására kell különösen ügyelni, ezt s a lélek fölűdítését az énekek zengésével lehet elérni. Nem árt, sőt használ, ha lyturgikus énekeink mellett nyugateurópai gyorsabb menetű vallásos énekeket is tanulnak a gyermekek. Odaadó szeretet, nemes buzgalom s a vasárnapi iskola gazdagon gyümölcsözik nemcsak a gyermekekre, hanem magára a lelkészre nézve is. Mert utóbbiak bizalmasok lesznek irányában, szeretni fogják s az ő révükön a szülők is nagyobb becsben tartják a lelkészt, közelebb formak hozzá, melegebben éreznek iránta. Az *Örömhír* és *Napsugár* gyermeklapok kiváló segédekül ajánlkoznak az eredmény megszilárdításában.

Majd id. Victor János három férfi és két nő segítségével gyakorlatilag is bemutatta a vasárnapi iskolát. Luk. XXI. 1—4. versét igyekeztek a belőle von-

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztellett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kieserítését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. +++ Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

ható tanúlással bemélyíteni a kis gyermekek szívébe-lelkébe. A vasárnapi iskola mintáját nekünk már volt szerencsénk itt látni az *Uray Sándor* atyánkfia bemutatásában. S megvallom őszintén, az ő mintázása jobban sikerült, mint az id. *Victor Jánosé*é. Folyamatosabb, zavartalanabb, egyenletesebb volt; tárgyi, szómagyarázati nézőpontból precízebb s így suggestívebb hatású is. Annál fogva nem is részletezem a *Victor Jánosé* mintázását. Ha ezt tenném, sokat kellene mondanom róla. Azoknak, akik még nem láttak efélet, kétségkívül nyújtott tájékoztatást, de arra nézve is, hogy minemű hibáktól óvakodjanak, hogy e téren működésük valóban sikeres legyen.

Különösen énnekem s velem együtt sokaknak igen jól esett hallani s tudni, látni azt, hogy a vasárnapi iskola segédvezetői három ifjú közül kettő orvosnövendék volt. Mert bizonyára szép és kedves dolog az, ha annak a reális pályának, a leendő munkásai közül ajánlkoznak a lelki világ szebbé tételére, amelyen nem egy túlnaturalista böleselkedő kürtölte és kürtöli tele a világot azzal, a mindenképen uneszthetikus kijelentéssel, hogy: „annyi-annyi embert bencoltam már, de a lélekre sehol soha rá nem akadtam“.

Bede László máramaroszigeti lelkész előadása következett aztán október elsejének délutánján: „A vallástanítás körüli lelkész-teendőkről a felekezeti, nem felekezeti és ismétlő-iskolákban szórványokon stb.“ Igen helyesen mutatott arra, hogy a lelkésznek, mint vallástanítónak más módszert kell követnie hitfelekezete iskoláiban, mint akár a hitfelekezeten kívül álló, akár a szórványokban levő, akár az ismétlő-iskolákban, valamint arra a defermatív irányzatra, melynek apostolai a profán tárgyak tanítói kezéből végképen kiakarnak venni a vallástanítást, hogy kizárólag a lelkész végezze azt. Hiszen eképen szinte kiszorúl az iskolából az a vallásos szellem, amelynek pedig át kell hatnia az egész iskolai életet, ha azt óhajtjuk, hogy gyermekeink kellő lelki egyensúllyal hagyják ott annak falait. Igenis, a lelkész legyen irányítója az iskolai vallásoktatásnak akkor is, ha profán tanító végzi azt. Tartson a tanítónál módszeres értekezletet, nézzen utána a tárgybeosztásnak; a tankönyvből a homályos helyeket törölje; a bibliát és énekes könyvet, mint fő-fő segédeszközöket ajánlja a tanító figyelmébe, de aztán nézzen utána, hogy a tanító a megbeszéltek szerint jár-e el. Ha nem, intse erre a tanítót kiméletesen, szeretettel. Ugyanígy közeledjék a gyermekekhez is a lelkész. Fordítson gondot az ének tanítására. Kívánatos a kótáismeret, mely aztán alapja lesz a gyülekezeti összhangzatos éneklésnek. A műénekek teljesen mellőzendők. Viselje szíven lelkész a gyermekisteniszteletet; de ne kényszerítse a gyermekeket a vasárnapi iskolába, mert hat napi profán foglalkozás után azoknak is jól esik egy kis vasárnapi szabad mozgás. A templomi istenisztelekben részvételtől ne vonja el a növendékeket; hideg időben azonban pótolni kell ezt nekik az iskolában tartandó gyermekistenisztelettel. Ezekben ott legyen a lelkész is, a tanító is. A konfirmációra nagy súlyt helyezzen; tartson 4—5 órát hetenként. A konfirmáció vizsgát s szertartást válassza külön, a szertartás ünnepies, megható, emelkedett legyen.

A nem felekezeti iskolákban sok akadályba ütközik lelkész. Heterogén impressziókat nyernek a gyermekek; ezeket ellensúlyozni törekedjék. A vallásos nevelés érdekében tartson a szülékekkel konferenciákat, val-

lások összejöveteleket. Kiváló gondot fordítson az énektanításra stb.

Az ismétlő-iskolában s szórványokban a gyakorlati irányra fektetendő a súly. „Helyes, ha a missziói lelkész maga végzi az ismétlő-iskolákban a tanítást, de ha az a nagy távolság miatt ritkán történhetik, bízra rá azt valamelyik megbízható tanítóra“. Legyen hű terjesztője a vallásos irodalom termékeinek. Öntudatos munka, lángoló idealizmus és a diadal nem maradnak el. Így az előadó.

S ha már az előadás nyomán bennem keletkezett impresszióról röviden beszámolok, nem mondhatok egyebet, mint azt, hogy — talán a fentiekből is kivehető ez — a sok helyest és találót felölelő eszmemenetben, nem egy inpraktikus gondolat jutott szóhoz. Így a tankönyvekkel s a tanítóval szemben körvonalozott lelkészi eljárás; a gyermek-isteniszteleteknek olyannyira homloktérbe állítása; a gyermekeknek vasárnapi szórakozását feltő gond meg direkt ellenmondás a harciasan nagy előszeretettel hangsúlyozott vasárnapi iskola tartásának, ami holmi mosolyfélélet is szült többönk ajakán azzal együtt, mikor előadó szerint a missziói lelkész maga kell hogy végezze a vallástanítást, de ha ezt a nagy távolság miatt nem teheti, hát bízra rá valamelyik megbízható tanítóra.

Valamennyire úgy tetszett nekem, hogy kissé több hév és kevesebb naivítás kellett volna az egész előadásba, hogy mindvégig élvezetes legyen.

(Folyt. köv.)

Napról-napra.

(Folytatás.)

Július 15.

Habsburgi Rudolf halála 1291.

II. Ulászló királlyá lesz 1490.

Écska. Kiss Ernő nagy erőfeszítéssel megveri a szerbeket. 1848.

Ófatak. Honvédeink véres tusában győznek a ráczok felett. A győzelem kivívásában nagy része van herceg Woroniczky Muzislávnak, ennek az eszményies lelkű szép és fiatal lengyelnek, ki lángoló szeretettel sietett hazánk védelmére s aki ügyünkért alig 25 éves korában martirhalált szenvedett. 1848.

Vác. Paskievich először mérközik Görgével. És majd szétpukkad mérgében. Mert nem győzött. Huszár-ságunk keményen megsabdálja a turbános jövevényeket: Bebotow muzulmán cserkész ezredét. A hetyke népet tanítja futni lóhalálában. Gyalogságunk helyt áll a Hétkápolna mellett, a pukai-hegy tövében, a Gombár patak kanyargásainál egész öreg estig, amikor is az orosz kénytelen elhúzódni. Volt oka Paskievichnek haragudni. 1849.

Július 16.

Károly Róbert megal. 1342.

Pragmatika Sanctio. 1722.

Grottenhjelm a magára hagyatott Damaszkzin ezredest Szeredfalvánál meglepi s Táczon át egész Szent-Györgyig űzi. 1849.

Beniczky Lajos eltűnése 1868. Böniczky, a szabadságharcnak egyik legnagyobb hőse. Friescheisen, Hurbán, Almássy ezredes tudnának beszélni kezenyomáról. Nem

is maradt az osztrák adósa: Világos után 20 évi várfogságot kapott. — Jókai Garamvölgyi Aladarjának mintaképe a „szabadságharcnak ez a legmerészebb bajnoka, ki egy maroknyi csapatral dandárokat vert ki állásukból s tömlőcében is oly csuda jókedvvel viselte magát; későbbi szabadulási tervekben vezérszerepet vitt s utoljára a legrejtélyesebb módon eltűnt“. Említett napon este egy pesti kávéházban ült, midőn egy hordár levelet hozott neki, mire ő gyorsan távozott. E perctől többé nem látták s három hó múlva a Csepelszigeten megtalálták holttestét a partba leásva. Titokzatos kezek meggyilkolták. Így Gracza. Jókai az elásásról nem tud. Újabb adatok szerint a holttest nem a Beniczkyé volt, őt Pesten egy táncsterem padlózata alá elásva találták volna meg. Szóval halála rejtély.

Július 17.

Ulászló királlyá koronáztatása 1440.

Brassói csata székelyek és törökök között. A török győz. Elesik a székely vezér: Székely; elhull az erdélyi nemesség színe virága. A győzelem után az oláhok mindent pusztítanak. Radul Székely fejét karóba húztatja, majd Brassóban kutyák elé dobátja. Hanem azért nem: oláh-bűn, de oláh-erény! Legyen: 1601.

Bethlen Gábor megköti az újabb nagyszombati békét. 1617.

Hentzi Sámuel lefejeztetése 1749-ben. Tulajdonképpen nem tartozik hozzánk; de mégis megemlíthető, mert az egyenlőségért és szabadságért lefejezett svájci hősnak egyenes leszármazottja az elnyomás szolgája: Hentzi Henrik. Erről később.

Vác. Paskievich ki akarja küszörölni a minapi csorbát. 52.000 emberrel és 125 ágyúval támadja meg a menekülő honvédsereget. Valami nagy sikert nem ér el, mert bár Vadkertig üldözi kimerült seregünket, a sebzett oroszán megállva, üldözőire vetve magát, halad tovább s végre is kimenekül kezei közül.

Július 18.

Pöltenberg tábornok honvédseregét Kovácsi mellett megveri Anrep orosz tábornok. 1849.

Földvár. Berchtold altábornagy megveri a szerb felkelőket. Honvédeink a templomban, az oltár előtt, egy gyermekfejből rakott gúlát találtak. A gúla tetején szerb zászló, egy 5—6 éves, szőke fiúcska beütött fejébe szorítva, körös-körül sűrű megaludt vér. A gazok 37 ártatlan gyermeket mészároltak le s fejeiket, kannibáli kedvteléssel az Istenházába rakásra gyűjtötték. 1848.

Július 20.

Lüders a Tolmácsnál örökdő Ihász Dániel alezredest megtámadja s Boiczán át a vöröstoronyi szorosba kergeti. Ihász roppant veszteséggel oláh földre menekül s a határszéli török csapatok előtt lerakja a fegyvert. Csapata: 31 tiszt és 987 közhonvéd, Widdinbe belebeztetik. 1849.

Turai lovasharc. Perczel 17 huszárszózaddal s a lengyel légió 400 pikásával a cirkáló orosz uhlánusokat Turáig kergeti. Ott csatarendben várja Tolstoy. Perczel vakmerően belegázol az orosz lovasság közé s megszalasztja. Tolstoy hátrálni készül, midőn jön segítségére Labintzow tábornok vezetése alatt 5000 ember. Erre Perczel kellő rendben Abony felé hátrál. 1849.

Eszterházy Pál gróf, aki közhonvédnek állt be s a szabadságharc végén már dandárparancsnok volt, meghalt 1877-ben.

Július 21.

Dugovics Titusz önfeláldozása. 1456.

Damaszkin alezredestnek nincs szerencséje. Grottenhjelm Teke mellett ismét megveri. 1849.

Lüders megszállja Nagyszebent. 1849.

G.

Tájékoztató

az Országos Ref. Lelkészegyesületnek a hajduböszörményi reform. Bocskay-főgimnáziummal kapcsolatos internátusáról.

Kálvineum.

Dicsőség Istennek! Hála és elismerés a kegyes jöltevőknek, kik az özvegyek és árvák ügyét felkarolták, panaszait meghallgatva könnyeiket letörölték s adományokkal lehetővé tették, hogy az országos Lelkészegyesület eme nagyrahatott nevelő-intézete felépüljön s folyó évi szeptember 1-én rendeltetésének átadassék.

All már a hatalmas épület, országszerte hirdetve a protestáns áldozatkészség csodás erejét; kitarva kapui, hogy befogadja, ápolja és nevelje egyházunk és hazánk szolgálatában összeroskadt és kidőlt lelkipásztorainknak gyámol nélkül maradt árváit, hogy belőlök egyházunknak, hazánknek, társadalmunknak hasznos tagokat formáljon.

I. Az internátus épületének leírása, berendezése.

A szabadon álló egyemeletes épület nagy kiterjedésű s két utcára nyíló, 3 hold és 197 négyszögöl telek középvonalába, az utca vonalától 15 méterrel mélyebben van elhelyezve. Az épület középső kiszökellésén van a főbejárat, mely a magas földszint folyosójára s onnan a fölépcsőházba vezet. A fölépcsőn kívül az épület jobb- és balszárnyában még egy-egy melléklépcső van a belső közlekedés lebonyolítására.

A főbejárat egyik oldalán — a magas földszinten — a portás lakása, másik oldalán pedig az igazgató lakása van elhelyezve. Az ezek előtt elvonuló széles, világos folyosó az oldalszárnyakban elhelyezett 4—4 tanulószobához vezet, melyek a növendékek nappali tartózkodási helyeül is szolgálnak. Ezekon kívül az épület jobb szárnyában egy olvasó-, egy játszó- és egy zene-szoba, balszárnyában pedig egy vendég- és egy felügyelő tanári szoba van.

A jobb- és balszárny udvari kiszökelléseiben egy-egy helyiség a gyengélkedő betegek részére, továbbá a szükséges mellékhelyiségek, a fölépcsőház egyik oldalán a szobaasszony szobája, másik oldalán pedig a fehérneműraktár nyert elhelyezést.

Az első emeleten, a fölépcsőházzal szemben, az épület kiemelkedő középrészében van a 16 m. hosszú, 8 méter széles, istenitisztelek és házi ünnepélyek megtartására berendezett díszterem. Ettől jobbra és balra — összesen 8 helyiségben — a növendékek hálószobái vannak. Négy hálóterem 14—14, négy pedig 16—16 és

igy összesen 120 ágyat fogad be. Mindegyik hálóteremből közvetlen nyílik egy-egy mosdószoba, melyben minden egyes növendéknek külön mosdóasztala van vízvezetéki csappal.

A hálóterem előtt elvonuló széles, fűtött folyosókon vannak a növendékek ruhaszekrényei, olyképen összealkotva, hogy összeépített falborítást képeznek, minden növendék részére külön elzárható szekrényajtóval.

Ezen folyosóról juthatni az épület belső kiszökevényeiben elhelyezett 2—2 fürdőszobához s a mellékhe-lyiségekhez, ugyanezen folyosók végén juthatni a két melléklépcsőhöz, melyek a földszinti tanulószobákhoz, a világos souterrainban levő étkező-, torna- és munka-termekhez vezetnek.

A fölépcsőház egyik oldalán a második felügyelő tanár szobája van elhelyezve, a másik oldalán levő helyiség pedig a fennháló szolgáló tartózkodási helyéül szolgál.

Úgy a földszinti, mint az első emeleti összes lakóhelyiségek hézagmentes asbest padozattal vannak el látva.

A világos souterrainban, amely — a tornaterem kivételével csak egy méterrel van a földbe sülyesztve s légaknákkal körülvéve — az épület balszárnyában van a növendékek nagy étkező helye, melyhez egyik felől egy kisebb étterem, másik felől egy tálaló helyiség csatlakozik. Ehez sorakozik egy mosogató helyiség, a nagy konyha, kamara és zöldséges pince s a nöcselések lakóhelyéül szolgáló egy kisebb és egy nagyobb szoba. A két udvari kiszökevényben a tüzelő anyagok kamarái és a mellékhe-lyiségek találhatók.

Az épület jobbszárnyában a munkaterem, megfelelő szertárral és a lesüllyesztett tornaterem foglal helyet. Ezek előtt a közös előszoba öltöző- és mosdószobául is szolgál a munka- vagy tornatermet használó növendékeknek. A tornatermen túl még három helyiség áll a férfi cselédség számára.

A fölépcsőház mellett egyik helyiségben a vízvezeték hajtó motor van elhelyezve, a másik pedig eszközök és szerszámok kamrájául szolgál.

A mosó-, szárító- és vasaló-konyhák az udvari kiszökevények padlásain nyertek elhelyezést. Az egész épület jó ivóvízü kútból táplált vízvezetékekkel s villanyvilágítással van ellátva.

A főépülettől távolabb álló épületben vannak a ragályos betegségben szenvedők részére a betegszobák. Egy közös folyosóra egymástól elkülönített négy betegszoba nyílik egy ápolónő-szobával és külön fürdőszobával.

Mint az épület leírásából látható, az internátus a legmodernebbül, a hygienikus követelményeknek a legmegfelelőbben van berendezve.

A nagy kiterjedésű udvar parkjaival, árnyas sétányával kellemes tanuló- és üdülőhelyül szolgál. A kertveteményes és gyümölcsös része, hol a kertészeti foglalkozás megkedveltetése és a tanulók szabadidejének laulságosan szórakoztató felhasználása céljából a bennlakók mindegyike külön-külön területet kap művelés végett, továbbá a testedző játékok: az összes labda-játékok részére biztosított térségen kívül tennis-, teke- és korcsolyapálya, a fürdőknek hetenként egyszer kötelező használatára, a szigorú felügyelet alatt álló étkezés — az egészséges testi nevelés biztosítékát képezi.

A Kálvineum egyik nagyterme szolgál a slöjd-anítás helyiségéül is. A slöjd-tanítás közismert célja:

a kézimunka megkedveltetése; a gyakorlati érzék, talá-
lékonyság, ügyesség, megfigyelő képesség fejlesztése; az
anyaggal (fa, agyag és papír) bánnitadás, tehát technikai
ismeretek elsajátítása, forma- és csinérzék, szóval az
izlés fejlesztése, a természettudományi és régiségtani
ismeretek visszaadása mindhárom anyag segítségével —
ifjaink kiképzésének fontos eszköze.

II. Felügyelet.

Erkölecsi, tanulmányi szempontból, valamint a szülei
figyelemnek mindenre kiterjedő gondossága tekintetében
a tanulók a Kálvineum igazgatója és két bentlakó tanár
felügyelete alatt állanak.

Az igazgató *Ozsváth Pál* volt döghei lelkész, egy-
házmegyei tanácsbíró, vezeti a bentlakás összes anyagi
és szellemi ügyeit, úgy az ő, valamint feleségének sze-
mélyisége, arravalósága záloga a lehető legbensőbb
családias és vallás-erkölecsi nevelésnek.

A felügyelő-tanárok nemcsak magaviselet tekinte-
tében, hanem tanulmányi előhaladás szempontjából is
ellenőrzői az ifjúságnak. Az egyik mint latin-görög sza-
kos, a nyelvek, — a másik mint mennyiségtan —, ter-
mészettan szakos a reál-tárgyak tanulását irányítja a
gondjaira bízott növendékeket.

Az intézet növendékei könnyebb betegség esetén
díjtalan orvosi kezelésben részesülnek.

III. Fölvétel.

Az internátusnak ingyenes tagjai a lelkészárva-
k. Fölvételnek ez idő szerint körülbelül harmincan, első-
sorban a teljesen árva, másodsorban a teljesen vagyon-
talan félárva gimn. tanulók. Az Orsz. lelkészi nyugdíj-
intézetől nyerendő neveltetési segélyt azonban az édes
anyák vagy gyámok tartoznak a Kálvineum pénztárába
beszolgáltatni. A kérvény a Kálvineum igazgató-tanácsá-
hoz intézve, annak elnökéhez, Kiss Ferenc theol. akad.
tanár úrhoz Debrecen, Kölcsey-u. 18. küldendő augusztus
hó 1-ig. A kérvényhez csatolandó: 1. Az árva kereszt-
levele. 2. A legutóbbi évről szóló bizonyítványa. 3. Az
illető lelkész bizonyítványa az árva családi és vagyoni
viszonyairól. 4. Esperesi ajánlólevél.

Az 1913—14. évre externatice elhelyezett árvák
tartoznak ismét folyamodni s kérvényükhöz csak iskolai
bizonyítványukat mellékeljék.

A lelkészárvaikon kívül fizetési helyekre felvé-
tetnek valláskülönbség nélkül bármely osztályú gimn.
tanulók. A jelentkezők a Kálvineum igazgató-tanácsá-
hoz intézett bélyegtelen kérvényüket, melyhez a múlt évi
iskolai bizonyítványukat is csatolják, a hajdúböszörményi
ref. Bocskay-főgimnázium igazgatóságához küldjék be,
szintén augusztus hó 1-ig.

Az esetleg betöltetlen fizetési helyekre később,
még a szeptemberi beiratkozás alkalmával jelentkező is
felvehető. *Fizetendő díjak:* felvételi, takarítási, bútor-
és evőeszköz használati díja minden tanulótól évenként
10 korona, mely a belépés alkalmával fizetendő.

Ellátási díj: tíz óra 500 korona, mely összeg
negyed- vagy félvenként mindig előre fizetendő a Kál-
vineum igazgatójának kezeihez, ki annak felvételét nyug-
tával igazolja. Indokolt esetekben az internátus igazgató-
tanácsa megengedheti az ellátási díjnak havi részletek-
ben való fizetését is. Ez iránti kérések már a felvételre
vonatkozó kérvényben jelzendők. Az első részlet a fel-
vétel alkalmával fizetendő.

Az internátusba felvett tanuló atya vagy törvényes gyámja tartozik a fölvétel alkalmával hiteles kötelezvényt adni, melyben a kiszabott járulékok pontos fizetésére s az esetleg okozott károk megtérítésére magát kötelezi.

Az intézet kötelekéből a tanév vége (június 30.) előtt kilépni csak kellőleg indokolt folyamodvány alapján, az igazgató-tanács engedélyével lehet, ellenkező esetben a tanév végéig esedékes járulékot köteles a kilépő tag megfizetni.

IV. Ellátás.

Az internátus ellátja tagjait lakással, reggeliből, ebédből és vacsorából álló tisztas házi étellel, fűtéssel, világítással, takarítással és mosással.

Az ágyakban sodrony-betét és derékalj van, ágy-neműről és ágyterítőről kiki maga gondoskodik.

Ezenkívül minden tag hozzon:

- a) legalább két öltözet ruhát, egy téli felöltőt;
- b) két pár cipőt;
- c) hat nappali- és négy hálóinget, hat lábravalót, 12 zsebkendőt, 12 pár harisnyát és 6 törülközőt;
- d) egy vánkost, egy paplant, két ágyhuzatot, (párnahaj és paplanlepedő), fésűt, kefét stb. és a cipő-takarításhoz szükséges eszközöket.

Minden ruha- és fehérnemű az intézet által kijelölt számmal, melyről a felvételi tudósítás alkalmával kiki értesítést kap, látandó el. Az ingek a mell alján számozandók.

V. A főgimnáziumba való beiratkozás ideje és felvételei.

A beiratkozások az 1914—15. iskolai évre szept. hó 1—4. napjain történnek d. e. 8—12-ig, d. u. 3—5 óráig. A beiratást az intézet igazgatója eszközli. A gimnáziumba felvett tanuló egy beiratási lapot kap, mellyel a pénztári hivatalba megy s a kitüntetett díjak lefizetése után az osztályfőnököt keresi fel, ki a beiratási jegyzék rovatait kitölti.

A felvételnél bemutatandók: a) keresztlevél, b) a népiskola IV. osztályáról, illetőleg a II—VIII. osztályokba való felvételnél a megelőző évi, legalább elégséges osztályzatu bizonyítvány, c) újraoltási bizonyítvány. Az a tanuló, aki az elemi iskoláról bizonyítványt felmutatni nem tud, köteles felvételi vizsgálatot tenni. Ugyancsak felvételi vizsgálatot lesznek a real- vagy polgári iskolából átlépő tanulók; e vizsgálat a két iskola tantárgyaiuk különbözetére terjed ki és díja 20 korona.

A gimnázium I-ső osztályába csak az a tanuló vehető fel, aki 9-ik évét betöltötte és 12 évnél nem idősebb. A 12 évnél idősebbek felvételéhez a tanári kar engedélye szükséges. Szeptember 8—25-ig jelentkező tanulókat indokolt kérvények alapján a tanárikar, a 25-én túl jelentkezőket a gimn. igazgató-tanács veheti fel. Aki magántanulóul akarja magát felvétetni, szándékát szeptember hó folyamán köteles az igazgatónál bejelenteni s a félévi fandiát és a járulék-díjakat a gimn. pénztárába befizetni. Később jelentkezők csak püspöki engedély alapján vehetők fel. A beiratkozásnál minden tanuló szülejével vagy törvényes gyámjával tartozik megjelenni.

Amennyiben az intézetbe bevezettük a délelőt egyfolytában való tanítást, a tanulók délelőtti étkezéséről intézményesen gondoskodunk, a beiratkozott tanulók

a délelőtti étkezés díjában 12 koronát kötelesek fizetni, mely fizetés alul felmentésnek nincs helye. A tizenkét korona évnegyedes részletekben is fizethető. Az első részlet, 4 korona, a beiratkozásnál fizetendő.

A főgimn. az 1914—15. tanévtől, a *görög-pólló* tanfolyamot, kezdve az V. osztálytól, fokozatosan beállítja. A beiratkozás alkalmával, az V. osztályba beiratkozott növendékek szülei vagy gyámja nyilatkozni tartoznak, hogy gyermekök görög nyelvet, vagy görög-póllót tanul-e? Megjegyezzük, hogy a Kálvineum igazgató-tanácsa által ingyenes helyre felvett lelkészárva a görög nyelvet kötelesek tanulni.

A tandíj két részletben fizetendő: első rész a beiratkozáskor, második rész február hó 1—8-ig a főgimn. pénztárába.

Szegénysorsú és jóelőmenetelű tanulók a szegénytanulók könyvtárából könyveket is nyerhetnek. Erre vonatkozólag bővebb felvilágosítás a beiratkozás alkalmával nyerhető.

Figyelmeztetjük a tanulókat és a szülőket arra is, hogy a tankönyvek összevásárlásánál a következőkre legyenek figyelemmel: a) Használt tankönyveket csak abban az esetben vegyenek, ha tiszták, nem hiányosak és legújabb kiadásúak. b) A beszerzendő tankönyvek bekötött állapotban legyenek. c) A földrajzi- és történelmi atlaszok rendes tankönyvekül tekintendők és okvetlen beszerzendők. d) Segédkönyveket nem kell feleslegesnek tekinteni, hanem azok beszerzéséről is gondoskodni kell.

Renhivüli tárgyak: Intézetünkben jövőre is a gyorsírás (III—VIII.), a francia és az angol nyelvek, szabadkézi rajz, zene (V—VIII.) és a slöjd lesznek rendkívüli tárgyak. E tárgyak tanulását félbeszakítani, csak az illető szaktanár és az igazgató beleegyezése mellett lehet. E tárgyak tanulása *ingyenes*.

VI. A fizetendő díjak jegyzéke.

1. Minden tanuló, mikor az intézetbe először lép, felvételi díjban fizet	4—	K-t.
2. Bizonyítvány és értesítő díj címén	3—	„
3. Ifjúsági könyvtárra	1—	„
4. Tandíj:		
I—II. oszt. református vallásúak	30—	„
I—II. „ más	40—	„
III—IV. „ református	48—	„
III—IV. „ más	56—	„
V—VIII. „ református	54—	„
V—VIII. „ más	60—	„
Egyéb díjak:		
a) Tanári orsz. nyugdíjra	6—	„
b) Gimnáziumi felügyeleti díj	3—	„
c) Értesítő-díj	—40	„
6. A délelőtti étkezés díjában fizet minden tanuló 12 koronát, mely összeg negyedévenként is törleszthető. E fizetés alul felmenteni senkit sem lehet.		

Vizsgadíjak: (Csak magán- és felvételi vizsgát tevők fizetik.)

a) Magánvizsga-díj 80 korona.

b) Összevont vizsgálatnál 120 korona.

c) Polgári vagy reáliskolából átlépett tanulók felvételi vizsgája: 20 korona.

Magántanulók a beiratkozás alkalmával az I., II., IV., V. alatti díjakat is tartoznak fizetni.

Az I., II., III., V., VI. alatti díjak alul senki fel nem menthető. A tandíjmdntességért folyamodó szegénysorsú és jóelőmenetelű tanulók a Nagytiszteletű és Te-

kintetes Gimn. igazgató-tanácsához címzett folyamodványait legkésőbb szeptember hó 20-ig kötelesek a gimn. igazgatóságához beadni. E folyamodványokhoz a legközelebbi iskolai bizonyítvány és szegénységi bizonyítvány csatolandó. A torna vagy rajz technikai része alul magukat felmenteni kívánó tanulók szeptember 15-ig nyújt-
sanak be az igazgatósághoz kérvényt, melyben orvosi bizonyítvány is melléklendő.

Minden újonnan jött tanulónak kötelessége beszerezni az intézet rendtartási és fegyelmi szabályait, melyet 20 fillér lefizetése mellett ad a főgimn. igazgatósága.

Szükséges felvilágosítással és évi értesítővel szívesen szolgál a főgimn. igazgatósága a szünetidőben is.

Debrecen és Hajduböszörmény, 1914 június hó.

Köhlös Samu,
a Boeskap-főgimnázium
igazgatója.

Kiss Ferenc,
a Kálvineum igazgató-
tanácsának elnöke.

IRODALOM.

Az Alföld gazdasági jövője. A többtermelés és iparosodás jelentősége gazdasági életünk fejlesztése szempontjából. Katona Bélát könyve megírásában az az alap gondolat vezette, hogy a nemzetközi viszonyok alakulása rohamosan növeli állami kiadásainkat s ha ezzel arányban nem növeljük bevételeinket, akkor a polgárság keresete és az állami kiadások alakulása között lévő egyensúly veszélyben forog. Miután kétségtelen, hogy a nemzetközi viszonyokat, — melyekkel az állami kiadások rohamos növekedése összefügg, — nincs módunkban megváltoztatni, az egyensúly csakis úgy biztosítható, ha gazdasági életünket fejlesztjük teljes erővel. Gazdasági fejlődésünknek pedig két feltétlenül megbízható tényezője lehet. Az egyik a mezőgazdasági termelés mélyreható reformja olyképen, hogy kisebb területen lényegesen többet és drágábban értékesíthető növényeket termeljünk. A másik megbízható tényező az iparosodás, melynek alapjául — az Alföldről lévén szó, — ugyancsak a mezőgazdasági termelés szolgálhat. Nyomatékosan utal arra, hogy a mai termelési, illetve gazdasági rendszer változatlanul nem tartható tovább fenn, tehát mindenkinek kötelessége, hogy e tarthatatlan helyzetből kivezető utat keressen. S épen ezért könyvében az erre vonatkozó módokat és eszközöket ismerteti. Az első fejezetben a nemzet történelmi hivatását vázolja nagy vonalakkal és az események tanulságából állapítja meg, hogy a gazdasági átalakulásnak és fejlődésnek minden lehetősége megvan a nemzet rendkívül értékes tulajdonságaiban. A második fejezetben részletesen foglalkozik hét alföldi vármegyével, nevezetesen: Pest-, Bács-, Szolnok-, Békés-, Csongrád-, Csanád- és Hajdu vármegyék termelési viszonyaival. Ugy számszerűleg, mint százalékos arány szerint is megállapítja e megyéknek kalászosokkal, továbbá kereskedelmi és iparilag hasznosítható növényekkel bevetett területeit s valóban meglepő azon adata, hogy e megyék egész bevetett területének alig másfél százalékát használták fel nagyobb értékű növények termelésére. Erészben még figyelemreméltó, hogy a kalászosok és a tengeri-termelés még az országos állapottal szemben is túltengést mutat. Ez azonban csak

a kisebbik baj. A legsúlyosabb hiba abban rejlik, hogy az országnak ezen legtermékenyebb földterületén alig terem valamicskével több, mint Ausztriában, ahol pedig sokkal kedvezőtlenebbek a viszonyok. Nyilvánvaló ebből, hogy nálunk sem a talajműveléssel, sem a magvak gondos kiválasztásával s ami döntő fontosságú, a kellő műtrágyázással egyáltalán nem törődnek. Katona részletes statisztikai kimutatással mindenekelőtt azt a legendát oszlatja el, mintha nálunk lényegesen kedvezőtlenebb lenne a csapadék, mint pl. Németországban, amelynek nagyszerű terméseredményeire oly gyakran történik hivatkozás. Ezután részletesen kimutatja, hogy Európa egyes államaiban a műtrágyafogyasztás növekedéséhez mérten miként emelkedtek a termésátlagok. Ugyanilyen kimutatásokat készített a fentebb említett megyékre nézve is, azután pedig sorra veszi az egyes terményeket és mindegyiknél számszerűleg mutatja ki a műtrágyázás termésfokozó hatását. Különösen nagy súlyt vet a tengeri, valamint a cukorrépa termelés jelentőségének kidomborítására, mint amelyeknek ipari feldolgozása a legnagyobb perspektívát mutatja. Hasonlóképen részletesen tárgyalja a repce-, valamint a kender- és len-termelés fontosabb adatait is. Rendkívül érdekes itt Katonának az a megállapítása, hogy ha a szóbanforgó hét alföldi vármegye az intenzívebb gazdálkodásra súlyt helyezne s termésátlagaikat csak az Ausztriában tapasztalt színvonalra igyekeznének feljavítani, akkor a gabona mai termésmennyisége 210,000 holddal kevesebb bevetett területen volna produkálható. Ez más szóval annyit jelent, hogy az Alföld megyéi azt a földterületet, amelyen eddig nagyobb értékű, tehát több hasznot is biztosító növényeket termelnek, megötszörözhetnék anélkül, hogy a gabonafélék termelését csökkenteniök kellene. A következő fejezetben azt vizsgálja Katona, hogy a népmozgalmi, kulturális, valamint birtokviszonyok alkalmasak-e az egészséges továbbfejlődés szempontjából. A két előbbire nézve kedvező választ ad és ezt statisztikai adatokkal is igazolja, utóbbira nézve pedig kívánatosnak tartaná, ha az Altruista-bank szélesebb alapokon dolgoznék. Érdekes, hogy az eddigi felfogással ellentétben e bank szerepét és munkásságát Katona nemcsak értékesnek, hanem igen biztatónak is mondja. Ugyanitt rámutat annak sürgősségére, hogy a lagosítási kényszer kimondása melőzhetlen előfeltétele lenne az intenzív gazdálkodásnak. A többtermelés előfeltételeinek részletezése után Katona az iparosodás, illetve a mezőgazdasági termelésen alapuló iparfejlesztés irányának vázolására tér át. Részletes statisztikai adatokkal világítja meg, hogy ilyenmő árúcikkekben állandóan emelkedik a fogyasztás, mellyel azonban nem tart lépést a termelés annak dacára, hogy nyersanyag korlátlan mértékben volna termelhető. Foglalkozik itt a hüvelyesek, főzélékfélék és a gyümölcsök termelésének konzerviparunk szempontjából való jelentőségével, jelzi sörgyártásunk, élesztő-, enyv-, gyertya- és szappaniparunk stagnációját, az olajgyártás, a gyógynövények és a rizstermelés, valamint a fásítás és mesterséges haltenyésztés fontosságát. Nehány szóval kitér még az alföldi megyék anyagi helyzetére, majd pedig az állami beavatkozás módját és eszközeit, valamint a városokra háruló feladatokat ismerteti. Előbbinél főleg a vámvédelem hiányosságait tárja fel s erészben

igen értékes az a végkövetkeztetése, hogy azon gondolat, hogy valamely mezőgazdasági termény vámjából a szempontból állapíttassék meg, vajjon többtermelése ipari szempontból mellőzhetetlennek tekintendő-e: vámtarifánkban még csak nyomokban is alig jut kifejezésre. Épen ezért a vámvédelemnek ilyen irányban való változtatását elengedhetetlennek tartja, amint hogy ebből a szempontból volna az iparfejlesztési törvény reformja is keresztülviendő. Kiterjeszkedik még mint állami feladatra, a közútak erőteljesebb felkarolására s végül arra ösztönzi az érdekelt alföldi városokat, hogy országos hangulatot igyekezzenek teremteni az Alföld gazdasági jövőjét illető akciók iránt. — A könyvhöz *Rubinek Gyula*, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgatója irt előszót, melyben őszinte elismeréssel méltatja Katona alapvető tételét és arra vonatkozó fejtegetését.

— **Felhívás** a nagytiszteletű lelkész urakhoz! Legközelebb sajtó alá kerül legújabb teológiai könyvjegyzékünk, amelybe lehetőleg az összes eddig megjelent protestáns teológiai munkákat fel akarnók venni. Ezen cél elérése végett tisztelettel felkérjük azon nagytiszteletű szerző urakat, akiknek művei saját kiadásukban jelentek meg, hogy azoknak egy-egy példányát a jegyzékbe való felvétel céljából nekünk lehetőleg mielőbb beküldeni méltóztassanak. Debrecen, 1914 július hó 20. Kiváló tisztelettel *Hegedüs és Sándor* protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Főtiszteletű úr nyaralása.** Dr. Baltazár Dezsőnek, a tiszántúli egyházkerület püspökének szép tuskulánuma van a történeti emlékek által körül lengett Zeleméren. (Itt volt a hagyomány szerint Attilának vagy valamely más nagy hun vagy avar törzsfőnöknek a szállása.) A birtok mint valami ék szögellik be a debreceni és a böszörményi nagy (20,000 holdas) erdőbe s a hegyen van a régi vezéri halom, melyen a tágas úri-lak épült, előtte a régi erdőből kis liget, körötte nagy gyümölcsös és veteményes kert s a szőlő. A domb lábánál szép parkban (ez is még régi erdő-részlet) a gazdasági udvar. A domb lejtőjén van az óriási fürdőmedence, nap- és légfürdéshez való készülékekkel. Távolabb a gazdag mezők, amelyek most, ebben az inséges esztendőben is dús termést adtak. Igazán itt telik be az írás szava: akinek van, annak adatik. Adott is az Isten a mi főtiszteletű urunknak minden javakat, de különösen drága, jó feleséget, kedves, nagy családot, erős fiaikat és szép leányokat, akik most mind ott virulnak, játszadoznak, rajoznak a zeleméri erdő, ligetes tanyán. Bennök van a család fejének öröme s ez az öröm csak most a pihenés idején teljes igazán. Sajnos azonban, hogy ez a pihenés sem zavartalan. A közügyek s a püspöki iroda még ide is eljutnak. Még sajnosabb, hogy a pihenés ideje olyan rövid. Alig egy hónapig tartó. Július 4-én kezdődött s augusztus 4-dikén végződik. (Addig tart a komor Kiss Ferenc főjegyző uralma.) Ennyi idő az, amennyit magának, családjának áldozhat a vezér, kiré a nagy kerület gondja néz. Acélozza meg erejét, üdítse fel a lelkét a kellemes nyaralás a zeleméri történeti emlékek által körül lengett földeken.

— **Deák Lajos.** Deák Lajos a marostordamegyei tanfelügyelő neve, ki a debreceni református tanítónőképző vizsgálatain a kormányt képviselte s itt közöltünk olyan felejthetetlen emlékeket hagyott. Személyiségének a varázsa volt az oka, hogy mindenek csak Deák bácsinak szólították, vagy mint a király emberéről emlékeztek róla. Mi is hogyan, hogyan nem? Antalnak kereszteltük. Itt Debrecenben ugyan, akikkel érintkezett, mindnyájan tudják, hogy kiról van szó? Nincs is más Deák nevű tanfelügyelő. Ami pedig a marosvásárhelyiek Deákját illeti, ő meg egyszerűen páratlan. Mindazonáltal, hogy hiba ne essék még a szeretet miatt sem, itt nyilvánosan teszünk róla bizonyosságot, hogy az a kedves ember, úgy a szakörök, mint a növendékek előtt felejthetetlen emlékü királyi férfiú és kormánybiztos, nem valami ismeretlen deák, hanem a mi szeretett jóbarátunk, Deák Lajos kir. tanácsos, Marostordamegye tanfelügyelője vala. Az Isten éltesse!

— „**Nagy tévedés fordult elő** a tiszántúli egyházkerület tavaszi gyűlése jegyzőkönyve *kinyomatásánál*“ cím alatt a Tanítók Lapja egy közleményt ad le, melyre a következő észrevételt kaptuk és adjuk: „A jegyzőkönyv kinyomatásánál semmi tévedés nem fordult elő, mert én, mint a jegyzőkönyv szerkesztője s kiadója az egyházkerületi bizottság elnöksége és jegyzője által aláírt, tehát ez idő szerint egyedül hiteles ítélet szövegét közöltem, amely szerint a szóban forgó első bírósági ítélet nem megsemmisített, hanem indokainál fogva helyben hagyatott. Hogy a hiteles bírói *kiadmány* megfelel-e a *tényleg* kihirdetett ítéletnek, azt a jegyzőkönyv szerkesztője sem nem tudja, sem nem keresi, amennyiben minden bírói ítélet jegyzőkönyvbe foglalásáért s kiadmányáért az aláíró bírósági elnökség és jegyző viseli a felelősséget. Debrecen, 1914 július 18. Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyző.“

— **Kérelem.** Mély tisztelettel és atyafiságos szeretettel kérem fel mindazon nagytiszteletű urakat, akikhez a „Templomi imádságok“ c. munkámra való előfizetési felhívást megküldeni bátor voltam, hogy az imént jelzett felhívási íveket — tekintet nélkül a kedvező vagy kedvezőtlen eredményre — hozzám mielőbb visszajuttatni kegyeskedjenek. Karcag, 1914 július 15. *Madarász Imre* ref. lelkész.

— **Levél a szerkesztőhöz.** Becses lapodnak f. évi 27-ik számában Papp László úr „Tükörcserepek“ című cikkében azt állítja, hogy az egyetemes konvent a nagykakucsi egyház tőkesegély iránti kérvényét néhány év alatt tiszter egymásután visszautasította. Kijelentem, hogy ezen állítás merőben légből kapott valótlanosság. Nagykakucs a 22—1896. sz. konventi határozat szerint 50 korona közalapi tőkekamat segélyben részesült. 1896 óta csakis a múlt évben terjesztett fel kérvénye, mely 252—913. szám alatt elsősorban kielégítésre soroztatott is. A továbbiakra nézve a 113—1914. sz. határozat intézkedett. Budapest, 1914 július. Szívből üdvözöl igaz híved *dr. Baksa Lajos* egyetemes konventi előadó.

— **Támadás a református egyház ellen.** Iskola-barát cím alatt röviden végez valami ismeretlen Debrecen város tanácsával amiatt, hogy az új iskolák

református jellegűek lesznek. Ez a támadás igaztalan, s nem tanügyi érdekből fakad, de nem számol el a Debrecenben kialakult történelmi múlttal sem. Debrecenben részben a népesség szaporodása miatt, részben a külterületen eddig is fenforgó iskolahiány következtében az iskolába nem férő népiskolai tanulók számára, új iskolákra van szükség. Ezek az iskolák nem férő tanulók 80–90% református. Miután itt Debrecenben a népiskolai szükségleteket a felekezetek látják el, az tehát a természetes, hogy ezek az iskolák reformátusok legyenek. A főszempont pedig emellett az, hogy ezek az iskolák felállíttassanak. Az iskolák felállítására nézve a városnak az egyházakkal (különösebben a református egyházzal) az az egyezsége, hogy a város adja a telket és építi az iskolát, a fentartási költségeket, a tanító fizetését pedig fedezi az egyház. A jelen esetben ez a kötelezettség a református egyházat terheli s e kötelezettségének a népoktatási törvény alapján, teljesen jogos alapon a református egyház kész is eleget tenni. Ez a tényállás. Ezzel szemben a cikkíró nézete az, hogy az 5% iskolaadó kivetésével községi iskolát kell állítani. Világos tehát, hogy az illető tanügyi barátunk nem az iskolaállítás és az iskolázatlan gyermekek érdeke az első, hanem az, hogy ezek az új iskolák református iskolák ne legyenek. De milyenek lehessenek, ha túlnyomó számban református tankötelesekről van szó s ha nem helyezkedtünk eddig a felekezeten kívüli alapra s ha nem vetettük ki s nem vehetjük ki az 5%-os iskolai pótdótot? Iskolabarát álnév alatt nem a tanügyi és a felekezeti békesség igazi barátja ír és siet a városi tanács ellen az új tanfelügyelő védelmére (a tanfelügyelőnek nincs is szüksége erre), hanem valaki, aki ezt az alkalmat használja fel arra, hogy a tanfelügyelőt kompromittálja s bennünket támadjon.

Debreceni kikötő. Debrecen azért nem választotta fővárosnak Széchenyi, mert nem fekszik víz mellett. De elsőrangú vasútvonalat és csatornát szánt neki. A 49-es események miatt, meg egyéb okból is Debrecen másodrangú vasútvonalat kapott, csatornájáról pedig szó sincs. Azaz, hogy van. Pavlovits Károly ez a fiatal építész-mérnök vetette fel az eszmét, hogy a Szamos, Érmeder, Berettyó vonalán tervezett vízimunkálatokkal kapcsolatban Debrecen vízi útja is kiépíttessék s Debrecenben kikötő létesíttessék. A munkálat 8.000.000 koronába kerülne s mind az alföldnek, mind magának Debrecennek nagy hasznot hozna. Olcsó közlekedéshez jutnánk, Szatmárral, Erdéllyel vízi úton érintkezhetnénk s meg lehetne valósítani az alföldnek belterjes művelését. 6.000.000 ember él az alföldön, nagyjából mind magyar, ha a vízi utak kiépülnek s az öntöző csatornák megvalósulnának, ugyanazon a területen 4 annyi is elférne. Pavlovits Károly régi nyomokon jár, de nagyon jó nyomokon. Debrecen s az alföld csatornázása elsőrangú nemzeti érdek s a Nagymagyarország egyetlen reális létfeltétele.

— **Névtelen hősök.** E név alatt a nagy szabadságharc katonáit, a hős honvédeket értjük, akik a szent ügyért nélkül vérezték, hogy, mint a vezéreknek a személyenkénti méltánylásban is részük lehetett volna. Ilyen névtelen hősök, az egyházi téren nálunk is itt-ott munkába lépő újabb tényezők a diakonisszák, a testvérek. A hasonlat annál megfelelőbb,

mert ők csak kereszt néven nevezik magokat. Csodálatos buzgalommal végzik a betegápolás munkáját s ezzel teljesebbé teszik az egyház hivatását, mely az emberek lelki-testi megépítésében áll. Erre a munkára itt Debrecenben 22-en jelentkeztek, jobbára mind a művelt körök gyermekei. A 22 közül 8 kapott egyelőre hivatást s ezek Makay Lajos s kedves nejeinek vezetése alatt meg is kezdték a munkát, mely egyelőre a tanulásból áll. 20-án vette kezdetét az új ápolói tanfolyam is, melyet szorgalmasan látogatnak. Ősszel nyílik meg tulajdonképpen az új otthon, melynek felépítését valami félreértés folytán a debreceni református egyház egyik vezető embere gátolja. Ez a félreértés azonban remélhetőleg hamarosan eloszlik s ez az, amit mindenkinek, akit illet, munkálnia kell. Mi nem maradhatunk továbbra is hátra a budapestiek mögött, akik a Bethesda kibővítésével, a szomszéd Kobrák telek és palota megvételével ismét óriási lépéssel haladtak előre. A Bethesdát szülészeti osztállyal fogják kibővíteni. Nem tartjuk ugyan szerencsésnek a tervet, mert ilyen módon a Bethesda érdekelttségébe bevont osztály nem fogja erősíteni sem anyagilag, sem társadalmilag ezt a ma virágzás állapotában lévő humanitárius intézményt. Jobban szerettük volna, ha a kórház élén álló jeles orvosok jobb kihasználásával a sebészeti osztály bővített volna. Ez az osztálya a Bethesdának ma elsőrangú és méltán nagy hírű. Dr. Kertész a kórházi főorvos nagy tudományú és szerencsés kezű műtő, elsőrangú erő, ki bármely egyetem díszére válnék s akit mi ide szeretnénk hozni Debrecenbe s aki az új egyetem sebészeti klinikájának élén érvényesülhetne igazán. A két alorvos dr. Muzsik és dr. Vincenz méltán sorakoznak szeretett főnökük mellé s róluk még fogunk hallani. Velök együtt, vezetésük alatt végzi az ápolás nehéz munkáját Anna testvér, akit az orvosok és a betegek a legnagyobb tisztelettel és szeretettel vesznek körül s aki e szakban ma az első ápoló az országban. De azok a többiek is, Márta a belgyógyászat, Teréz az élelmezési osztály főnöke és akit első helyen kellett volna említeni, Margit a pótfeladatlan iroda főnök, az adminisztráció lelke. Vezetéknévüket nem mondják, mindenki csak keresztneveikön ismeri őket. Névtelen hősök ők, akiknek a budapesti református egyházi élet fellendítésében nagy részük van. Ilyenek lesznek a mi diakonisszáink is, akik munkába álltak. Isten minden áldása legyen rajtuk mindnyájokon.

— **Kedves az ifjúság.** Bizony kedves. Az idősebbeknek azért nem kell rossz néven venni, ha a fiatalabbak kapósabbak. Mindenkinek meg volt ez az előnye. Az pedig, hogy a fiatal Timótheus, ki felelősség nélkül mindent ígérhet, kedvesebb a hívek előtt, mint a komoly öreg atya, rendes tapasztalat. Az azonban még sem helyes, hogy nagy gyülekezetek az ifjúság iránt való természetes jóindulatot odáig vigyék, hogy a még vizsgát nem tett segédlelkészbe kapaszkodjanak és erőnek erejével azt akarják megválasztani, aki a törvény szerint még nem választható. Fegyelmezetlenség ez; de ennek dacára mégis mindenképpen megérthető... Hiában, kedves az ifjúság. Kedves Vámospércsen. Biharfélegyházán azonban még sem kedves. A derék Dibáczy József fiatal segédlelkészt, akit a felső hatóság Biharfélegyházára helyezett, barátságtalanul fogadták az ottani magyarok. Barátságtalanul nem annyira egyénisége

miatt (hiszen derék, jól megtermett s felkészült ifjú), hanem az előző káplán miatt. Az elődjének, aki nála sokkal öregebb s Amerikát is megjárta már, ugyanis nem volt rendben a bizonyítványa s így nem végezhette a lelkészi teendőket. A konvent így találta s a püspök emiatt eltiltotta. A hívek azonban az öregebb káplánhoz ragaszkodtak s ezzel megcsúfolták a régi igazságot, mely a fiatalabbak kedvességéről beszél. De sokkal inkább hibáztak, mint józan magyar emberek és egyháztagok. A józan magyar embernek tudni kell, hogy a törvény törvény, hogy nem lehet télen cseresznyét szedni, hogy nem szabad s nem kell az alkotmányos felsőséggel ujjat húzni és a gyülekezet békéjét megbontani. „Én engedelmes vagyok“, — mondá a Krisztus. Legyenek engedelmesek, okosak a biharfélegyháziak s legyen kedves előttük a Dibáczy József ifjúsága.

— **Demjén Ferenc gyásza.** Demjén Ferenc hajduszoboszlói református lelkész unokahúga, Sarkadi Mariska krasznai postamester nő, mint résztvevővel értesülünk, Hajduszoboszlón elhunyt.

— **Orgona megrendelés.** A várpalánkai (Bereg-megye) hitközség a temploma részére egy impozáns és díszes külsejű, 10 szülő és 9 mellékváltozatú, teljes sípsorú, tiszta légnyomatú rendszerű, új orgonát rendelt Ország Sándor és fia rákospalotaújfalui (Budapest mellett) orgona- és harmoniumgyáros cégnél. A mű még a nyár folyamán lesz átadva rendeltetésének.

— **Felhívás.** Bizalommal kérjük lapunk előfizetőit és pártolóit, hogy az esedékes előfizetési díjakat a szokott meghatalmazás útján, vagy postautalványon beküldeni méltóztassanak. A hivatalos hirdetési díjak is régen esedékesek. A nehéz időkben még nagyobb szükség van a sajtó hű és igaz szolgálatára s e szolgálatot végezi a Debreceni Protestáns Lap. A meghatalmazások nt. Rózsa Sándor egyházkerületi pénztárhoz, a pénzküldemények Nyomató-utca 9. sz. alá küldendők. Tisztelettel a Debreceni Protestáns Lap szerkesztősége és kiadóhivatala.

— **Az utolsó honvéd.** 66 év előtt nagy küzdelmet vívott a magyarság. Azóta harmadik nemzedék él már s kihálnak rövidesen mindnyájan azok, akik a dicső szabadságharcban fegyvert fogtak. Nagybányán júl. 17-én temették az *utolsó* 48—49-es *közvitét*, Nagy Sándort, aki 86 esztendő telt. Kivüle még *Nagy György* mérnök él Bányán, aki azonban *tűzérhadnagy* volt s így nem a Közhonvédek csapatából való, valamint *Thaisz Péter* sem, aki Budapesten lakik s szintén tiszt volt. A közhonvédek nem is oly rég még harmincan is voltak s a város mindnyájokat segítette havonként. 1908-ban (60 éves jubileum) már csak öten voltak s most végképp elfogyott az a szegény öreg csapat, amelyet a csekély nyugdíj mellett a város is mindig istápolott. Nagybánya már többé nem ad egy fillért sem 48-as honvéd segítségével, mert nem adhat, mivel nincs kinek. A város mindig tisztességesen eltemettette a szegény honvédeket. Nagy Sándornak azonban különösebb, emlékezetesebb temetést rendezett a város és a társadalom, hadd emlegessék meg a kisgyermek is, hogy ott voltak az utolsó szegény névtelen hősnek,

közvitéznek a végső tisztességtételén. Koporsóra, szemfedőre, sírásásra, egyéb szükségletekre 100 koronát adott a város. Mladeiovsky első temetkezési intézet tulajdonos ingyen ravatalozott, ingyen adott egy négylovas díszes fogatot s gyönyörűen kidíszítette ingyen a fazekas-utcai kis teret, egészen behúzva azt fekete posztóval, délszaki növényekkel halmozva el. Hatalmas kandeláberekben keleti lángok égtek. A 48-as nemzeti zászló reá borult a koporsóra. A rendezés munkáját is ingyen teljesítette Mladeiovsky. Nánásy István ajándékba készített szép gyászjelentést. A lelkészek stóla nélkül szolgáltak úrman, az összes templomokban ingyen meghúzták a harangokat (kivéve a r. katolikusokat, ahol nem harangoztak). Az énekesek ingyen énekeltek. És amit legelől kellett volna említenem, a kincstári bányász-zenekar igen szép gyászindulókat játszott szintén teljesen ingyen. A szegény közvitét, egy honvédhez és egy városhoz méltóan temették el, mint ahogy ezt más városokban is megtették már hasonló esetben. Nagy Sándor 1828 apr. 14-én született, Nagy Ferenc szígyártó és Ferenczy Borbála fia volt. Mint asztalossegéd állott be, a 4-ik tüzérszázadnál szolgált. Megfordult Nagyváradon, Aradon, Szentmártonban stb., ott volt Világosnál is. Mikor szükség volt rá, készített ágyútöltést, gránátot is. Csinálta azt, ami következett. A harc után a börtönből, újra besorozástól Fésüs polgármester mentette meg s mint asztalos élt szegényesen és dolgozgatott itt egész az utóbbi évekig. Ez évben már gyengült nagyon, ágyba esett s a nélkülöző honvédnek lapunk gyűjtést eszközölt. Ekkor 76 koronát kapott, a Nőegylet pénztárából és egyesek adakozásából. Majd Incze Erzsike 35 korona 40 fillért gyűjtött neki s ehez még 4 korona érkezvén, szerkesztőségünk 39 korona 40 fillért tett a honvéd számára febr. 17-én a takarékpénztárba, ebből kapott márc., ápr., máj. és június hónapokban 10—10 korona segélyt s a megmaradt 1 korona 70 fillért a temetési költségekhez adtuk. Temetése igazán meghatóan szép volt, Soltész Elemér beszédet tartott, Révész János a sírnál imádkozott s a bányász-zenekar sírbatételnél gyönyörűen játszott a „Hazádnak rendületlenül“-t. Igen nagy résztvevő közönség kísérte utolsó útján. Viszontagságos élete után legyen pihenése csendes az édes haza földjében. A közönség által kiadott gyászlap szövege ez: Tudtam, hogy reám fogság és nyomorúság következik. De semmivel sem gondoltam, még az életem sem volt drága nekem, csak hogy elvégezhessem az én futásomat és azt a szolgálatot, melyet vettem az úrtól. Csel. 20, 23—24. Nagybánya város közönsége hazafias bánattal jelenti, hogy az utolsó nagybányai 1848—49-es közhonvéd Nagy Sándor folyó hó 16-án, hajnalban 3 órakor,

hosszas gyengélkedés után befejezte viszontagságos, küzdelmes életét, 86 éves korában. A 4-ik tüzérszázadnál szolgált s végigharcolta 1849-et egész Világosig. Temetése júl. 17-én, szerdán d. u. 4 órakor volt református szertartás szerint. Mi itt adjuk meg a végső tisztességet a névtelen hősnek, ki 65 évig viselte nehéz sebét a hazáért s megbecsüljük benne mindazokat, akik tűzbe mentek a magyar szabadságért s immár megtértek pihenni atyáikhoz.

— **Polgár Kálmán** műórás, ékszerész és egyházi szentedény-kereskedő lapunk minden számban megjelenő hirdetésére felhívjuk olvasóink figyelmét. — E cég régi fennállása és jó hírneve biztosítja a szolid és lelkiismeretes kiszolgálást.

Feleős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázati hirdetmény

fülpösdaróci református államsegélyes kántortanítói állomásra. Javadalom államilag kiegészítve 1200 K, lakás nagy kerttel. Köteleesség: VI. osztályú vegyes iskola vezetése a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint. Lelkész akadályoztatása esetén, kanonikus órákon istenisztelet végzése. Pályázhatnak okleveles református tanítók július 26-ig. Pályázatok református lelkészi hivatalhoz küldendők Fülpösdarócra, u. p. Géberjén (Szatmár megye).
Fülpösdaróc, 1914 július 15.

Fekete József,
ref. lelkész.

Pályázat.

A Tóti református egyház pályázatot hirdet a kántorsággal összekötött fitanítói állásra az 1914—15. iskolai évre, a tanítónak katonakötelezettség folytán eltávozásá miatt.

Fizetés: 800 kor., lakás és veteményes kert.

Köteleességek: az I—VI. osztályú fiiskolát a tiszántúli református egyházkerület által kiadott tanterv szerint vezetni, a kanonikus órákon s lelkész akadályoztatása esetén az isteniszteletet végezni, vasárnapi s hétköznapi isteniszteleteken énekelni s szinte halotti alkalommal.

Egyedül református fitanítók pályázhatnak.

Kérvények folyó évi augusztus hó 2-ikáig a lelkészi hivatalhoz adandók be, az állást szeptember 1-én kell elfoglalni.

Kelt Tóti (Bihar m.), 1914 július 10-én.

Józsa Gábor,
ref. lelkész.

Pályázat helyettes tanári állásra.

A sárospataki református főgimnázium igazgatótanácsa az 1914—15. iskolai évre pályázatot hirdet egy helyettes tanári állásra. Pályázhatnak *mennyiség-tan-, természet-tan-szakú* református vallású tanárok, vagy tanárjelöltek. A pályázathoz mellékelni kell:

1. érettségi bizonyítványt, 2. keresztlő levelet, 3. tanári oklevelet (vagy szakvizsgáról szóló értesítőt), 4. eddigi alkalmazásáról szóló bizonyítványokat, 5. a katonai kötelezettség levonására vonatkozó okmányokat. A megválasztott helyettes tanár fizetése 2000 K és állását ez évi aug. 31-én tartozik elfoglalni. A pályázati kérvények beadásának határideje: augusztus hó 23.

Sárospatak, 1914 július 24.

A főgimnázium igazgatósága.

Pályázat.

A nyüvedi református egyház pályázatot hirdet a kügypusztai külterületi államsegélyes iskola előkönyörgő-kántortanítói állására.

I. *Javadalom*: Államsegély az 1913. évi XVI. t.-c. szerint 1153 korona, havi előleges részletekben. Az egyháztól 190 korona, évnegyedenként előre fizetve. Temetési stóla. Tisztességes lakás kerttel és melléképületekkel.

II. *Köteleesség*: az I—VI. osztályú vegyes elemi iskolának a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint való tanítása és vasárnap délelőtt istenisztelet tartása.

Az állás 1914 szeptember 1-én foglalandó el. A kellően felszerelt pályázati kérvények 1914 augusztus 8-ig adandók be alólírott iskolaszéki elnöknel.

Nyüved, 1914 július 20.

Zagyva Gyula,
ref. lelkész, isk.-széki elnök.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztlő-kannák és medencék, ékszerek, evőkészletek valódi 13 próbás ezüsthől és I. rendű alpacc-ezüsthől, jubileumi dísztargyak részlet izetésre is!

Javításokra és vidéki megendeleésekre különös gondot fordítok.

Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve!
 Pontos kiszolgálás!
 Jutányos árak!

Polgár Kálmán

műórás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

BORIS FERENC SZÁMOLÓGÉPE

Rendkívül használható számológépet szerkesztett **Boris Ferenc** törökszentmisklói tanító, mely míg egyfelől minden tudományos követelménynek megfelel s a tekintetben is nagy haladást képvisel az eddigi taneszközökhöz képest, másfelől teljesen leköti a tanulók érdeklődését s lehetővé teszi azt, hogy játszva tanuljon. A tanítónak a tanításnál könnyebbség, a tanulónak a tanuláshoz gyönyörűség. Szabadalmazva, az egyházker. által elfogadva s többszörösen ajánlva van. **Ára teljesen felszerelve 32 K.**

Megrendelhető a feltaláló tanító úrnál Törökszentmisklóson, vagy lapunk szerkesztőségében és kiadóhivatalában Debrecen, Nyomató-utca 9-ik szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét *Schuller* vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

A LEGOLCSÓBB PERMETEZŐ ANYAG A

PROVINO

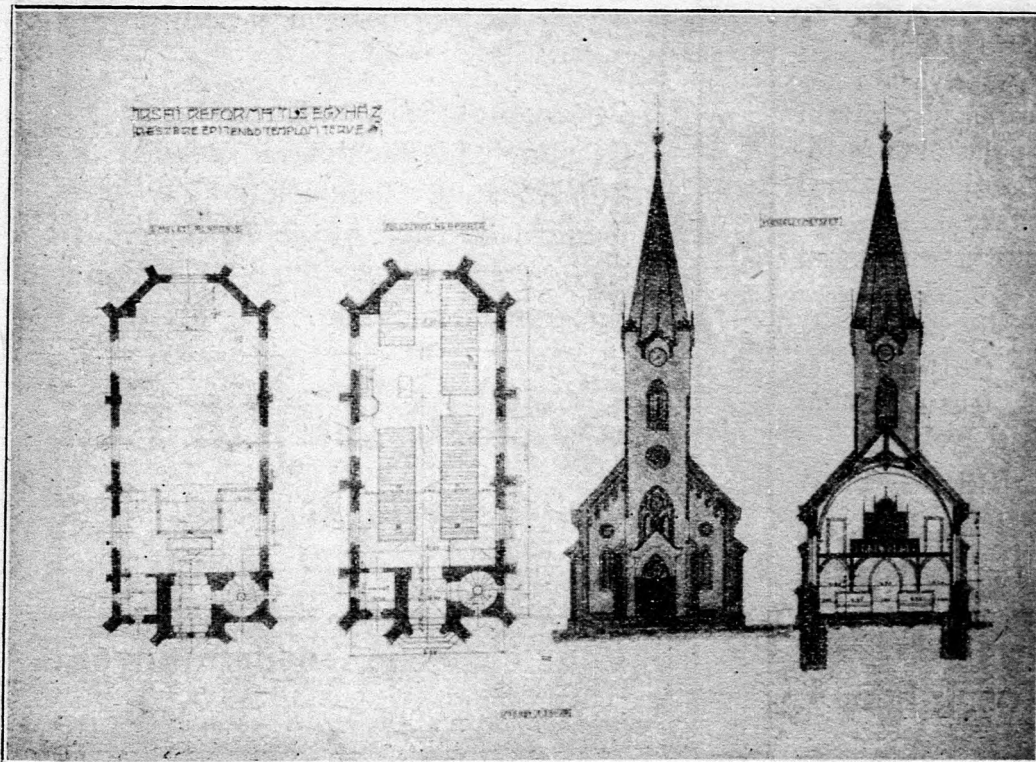
Hatása TARTÓS. — Tapadása KITÜNŐ.

Számos uradalmi szőlőben évek óta bevezetve!
Ára: 50 kg.-os zsákokban kg.-onként 54 fillér.

Egyedüli beszerzési forrás:

„MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE”
BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 29. szám.

HOLLÓS és QUITTNER

építésszek és építőmesterek

Budapest

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállalnak mindennemű, az építési szakba vágó munkálatokat, költségvetések készítését, építkezések keresztülvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró speciálisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegényegyház gyülekezeteknek iskolák és templomok terveit díjtalanul készítik. Adnak szakvéleményt és becsléseket végeznek. — Kívánatra személyesen is megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szakszavú felvilágosítással.

